

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра истории белорусской литературы

АРАЗМАДОВ
Нурмухаммет Гайыпович

**ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫЕ ИСКАНИЯ
ГЕРОЕВ ПОВЕСТЕЙ Ч. АЙТМАТОВА
«ЛИЦОМ К ЛИЦУ» И «ДЖАМИЛЯ»**

Дипломная работа

**Научный руководитель:
кандидат филологических наук,
доцент А. Л. Воробей**

Минск, 2018

Реферат

Дипломная работа: 62 страницы, 52 источника.

Ключевые слова: духовность, нравственность, народная поэзия, духовно-нравственные искания.

Предмет исследования: характеры героев произведения, их духовно-нравственные искания.

Объект исследования: повести Чингиза Айтматова «Лицом к лицу», «Джамиля», а также критические отзывы и статьи литературоведов.

Методы исследования: сравнительный, аналитический, описательный.

Задачи работы:

- рассмотреть творчество Ч.Айтматова и его значение для мировой литературы;
- рассмотреть степень влияния творчества Ч. Айтматова на северокавказскую прозу 60-80-х гг. XX в.;
- исследовать творчество Ч. Айтматова с точки зрения отражения в нем его собственных нравственно-этических представлений;
- выявить суть нравственно-этических исканий Ч. Айтматова через соответствующий анализ его произведения «Лицом к лицу» и «Джамиля»;
- выделить общечеловеческое и национальное в художественной интерпретации Ч. Айтматовым нравственно-этической проблематики;
- определить ценность произведений Ч.Айтматова для читателя, их своеобразие на примере повести «Лицом к лицу» и «Джамиля».

Цель работы: выявление нравственно-этической основы творческих исканий Ч.Айтматова, показ живой связи между нравственно-этической проблематикой, сюжетной линией и системой образов в его произведениях; определение неповторимо индивидуального в художественном воплощении поднимаемых проблем в контексте авторского влияния на произведения северокавказских писателей, на примере анализа повестей Ч.Айтматова «Лицом к лицу» и «Джамиля».

Выводы:

- рассмотрев творчество Ч.Айтматова, выявлены его особенности;
- исследовано творчество Ч. Айтматова с точки зрения отражения в нем его собственных нравственно-этических представлений;
- определена значимость произведений Ч.Айтматова «Лицом к лицу» и «Джамиля»

Научная новизна работы обусловлена повышенным интересом современного литературоведения и критики к нравственно-этической проблематике в творчестве писателей разных национальностей. Ведь проблема духовно - нравственного воспитания становится всё более актуально в наши дни. А творчество Ч.Айтматова и по сей день представляет огромный интерес для литературоведов, как кладезь мировой литературы.

Практическая значимость работы заключается в возможности использования материалов данного исследования на занятиях по русской литературе для студентов ВУЗов, а так же при дальнейшем анализе произведений писателя.

Рэферат

Дыпломная работа 62 старонкі, 52 крыніцы.

Ключавыя слова: духоўность, маральнасць, народная паэзія, духоўна-маральная пошукі.

Прадмет даследавання: характары герояў твораў, іх духоўна-маральная пошукі.

Аб'ект даследавання: аповесці Чынгіза Айтматава «Твар да твару», «Джаміля», а таксама крытычныя водгукі і артыкулы літаратуразнаўцаў.

Метады даследавання: параўнальны, аналітычны, апісальны.

Задачы работы:

- разгледзець творчасць Ч.Айтматава і яго значэнне для сусветнай літаратуры;
- разгледзець ступень уплыву творчасці Ч. Айтматава на паўночнаказскую прозу 60-80-х гг. ХХ в.;
- даследаваць творчасць Ч. Айтматава з пункту гледжання адлюстравання ў ім яго ўласных маральна-этычных уяўленняў;
- выявіць сутнасць маральна-этычных пошукаў Ч. Айтматава праз адпаведны аналіз яго твораў «Тварам да твару» і «Джаміля»;
- вылучыць агульначалавече і нацыянальнае ў мастацкай інтэрпрэтацыі Ч. Айтматава маральна-этычнай проблематыкі;
- вызначыць каштоўнасць твораў Ч. Айтматава для чытача, іх адметнасць на прыкладзе аповесці «Тварам да твару» і «Джаміля».

Мэта работы: выяўленне маральна-этычнай асновы творчых пошукаў Ч.Айтматава, паказ жывой сувязі паміж маральна-этычнай проблематыкай, сюжэтнай лініяй і сістэмай вобразаў у яго творах; вызначэнне непаўторна індывідуальнага ў мастацкім увасабленні закранутых проблем у кантексле аўтарскага ўплыву на творы паўночноказскіх пісьменнікаў, на прыкладзе аналізу аповесця Ч.Айтматава «Тварам да твару» і «Джаміля».

Высновы:

- разгледзеўшы творчасць Ч.Айтматава, выяўлены яго асаблівасці;
- даследавана творчасць Ч.Айтматава з пункту гледжання адлюстравання ў ім яго ўласных маральна-этычных уяўленняў;
- вызначана значнасць твораў Ч.Айтматава «Тварам да твару» і «Джаміля».

Навуковая навізна работы абумоўлена павышаным цікавасцю сучаснага літаратуразнаўства і крытыкі да маральна-этычнай проблематыкі ў творчасці пісьменнікаў розных нацыянальнасцяў. Бо проблема духоўна-

маральнага выхавання становіцца ўсё больш актуальнай у нашы дні. А творчасць Ч.Айтматава і сёння ўяўляе вялікую цікавасць для літаратуразнаўцаў, як скарбніца сусветнай літаратуры.

Практычная значнасць работы заключаецца ў магчымасці выкарыстання матэрыялаў дадзенага даследавання на занятках па рускай літаратуры для студэнтаў ВНУ, а таксама пры далейшым аналізе твораў пісьменніка.

Abstract

Thesis work 62 pages, 52 sources.

Key words: spirituality, morality, folk poetry, spiritual and moral search.

The subject of the study: the characters of the heroes of the work, their spiritual and moral quest.

Object of investigation: Chingiz Aitmatov's story "Face to Face", "Jamilya", as well as critical reviews and articles of literary critics.

Methods of research: comparative, analytical, descriptive.

Objectives of work:

- consider the work of Ch. Aitmatov and his significance for world literature;
- consider the degree of influence of creativity of Ch. Aitmatov on the North Caucasian prose of the 60s-80s. XX century;
- explore the work of Ch. Aitmatov from the point of view of reflecting in him his own moral and ethical ideas;
- Identify the essence of the moral and ethical quest of Ch. Aitmatov through the corresponding analysis of his work "Face to Face" and "Jamilya";
- highlight the universal and national in the artistic interpretation of C. Aitmatov moral and ethical issues;
- to determine the value of Ch. Aitmatov's works for the reader, their originality on the example of the stories "Face to Face" and "Jamilya".

The purpose of the work: the identification of the moral and ethical basis of Ch. Aitmatov's creative endeavors, the display of a living connection between the moral and ethical issues, the plot line and the system of images in his works; definition of the individual problem in the artistic embodiment of the problems raised in the context of the author's influence on the works of North Caucasian writers, by analyzing the stories of Ch. Aitmatov's "Face to Face" and "Jamilya".

Conclusions:

- Considering the work of Ch. Aitmatov, its features are revealed;
- The work of Ch. Aitmatov was studied from the point of view of his own moral and ethical views reflected in him;
- the significance of the works of Ch. Aitmatov "Face to Face" and "Jamilya"

The scientific novelty of the work is due to the increased interest of contemporary literary criticism and criticism towards moral and ethical issues in the writings of writers of different nationalities. After all, the problem of a spiritually - moral education is becoming more and more actual nowadays. And the work of Ch. Aitmatov to this day is of great interest to literary critics, as a well of world literature.

The practical significance of the work lies in the possibility of using the materials of this study in classes on Russian literature for university students, and for analysis of the writer's works in future.